УДК 69.003:316.77:658

DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.57-16>

Грицьков Є.В.,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва та бізнес адміністрування,
*Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова*

Величко В.А.,

кандидат економічних наук,
асистент кафедри підприємництва та бізнес адміністрування,
*Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова*

Grytskov Evgen,

Ph.D., Associate Professor,
Department of Entrepreneurship and Business Administration,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Velychko Volodymyr,

Ph.D., Assistant, Department of Entrepreneurship and Business Administration,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ СФЕРИ

Грицьков Є.В., Величко В.А. Міжнародні аспекти функціонування будівельної сфери. Метою статті є визначення напрямів і особливостей функціонування підприємств будівельної сфери, враховуючи міжнародний досвід. У результаті дослідження визначено неоднозначні тенденції у сфері функціонування будівельної сфери в країнах Європейського Союзу та інших країнах. Зокрема, слід вказати на зростання вартості об'єктів будівництва, їхньої прибутковості. Визначено, що будівництво є каталізатором розвитку економіки держави, на нього впливають внутрішні і зовнішні економічні фактори; контурами функціонування будівельного сектору в економіці країн ЄС та інших європейських країн є зростання витрат на здійснення будівництва та збільшення рівня його виробництва; встановлено зниження рівня результативності функціонування підприємств будівельної сфери. Визначено напрями забезпечення розвитку будівельних підприємств з огляду на міжнародний досвід.

Ключові слова: будівельна сфера, міжнародний досвід, стейкхолдери, будівельні підприємства.

Грицьков Е.В., Величко В.А. Международные аспекты функционирования строительной сферы. Целью статьи является определение направлений и особенностей функционирования предприятий строительной сферы, учитывая международный опыт. В результате исследования определены неоднозначные тенденции в сфере функционирования строительной сферы в странах Европейского Союза и других странах. В частности, следует указать на рост стоимости объектов строительства, их доходности. Определено, что строительство является катализатором развития экономики государства, на него влияют внутренние и внешние экономические факторы; контурами функционирования строительного сектора в экономике стран ЕС и других европейских стран является рост затрат на осуществление строительства и увеличение уровня его производства; установлено снижение уровня результативности функционирования предприятий строительной сферы. Определены направления обеспечения развития строительных предприятий, учитывая международный опыт.

Ключевые слова: строительная сфера, международный опыт, стейкхолдеры, строительные предприятия.

Grytskov Evgen, Velychko Volodymyr. International aspects of the functioning of the construction sector.

The relevance of the study to determine the international aspects of the functioning of the construction industry is proved. The aim of the study is to determine the directions and features of the functioning of construction enterprises, taking into account international experience. Achieving this goal lies in the plane of solving the following tasks: to analyze the state and dynamics of the functioning of the construction sector in European and other countries; determination of the development directions of construction enterprises, taking into account international experience. It is determined that the functioning of construction enterprises is determined by the main indicators that operate in the international environment. The dynamics of the construction production index of the European Union countries indicates its growth across countries. The study identified ambiguous trends in the functioning of the construction sector in the countries of the European Union and other countries. In particular, one should point out the growth in the cost of construction projects and their profitability. However, certain problematic aspects of the formation and use of information support for the construction sector, the functioning of construction enterprises, directions of development and implementation of design organizations. This negatively affects the development of the construction sector, the level of informed management decisions. Therefore, as in domestic enterprises, there is a need to apply modern mechanisms to ensure their development, in particular, in the context of the formation and implementation of social corporate responsibility. It is determined that construction is a catalyst for the development of the state economy, which is affected by internal and external economic factors; the contours of the functioning of the construction sector in the economy of the EU and other European countries is the increase in the cost of construction and an increase in its level of production; found a decrease in the level of performance of enterprises in the construction sector. Directions for ensuring the development of construction enterprises are determined, taking into account international experience.

Key words: construction industry, international experience, stakeholders, construction enterprises.

Постанова проблеми. Сучасні умови господарювання потребують від вітчизняних будівельних підприємств застосування сучасних підходів до забезпечення свого функціонування та розвитку. У цьому контексті необхідно враховувати напрями та особливості формування і використання соціальної корпоративної відповідальності. Крім того, на цей процес впливає рівень взаємодії зі стейкхолдерами будівельних підприємств. Слід зазначити, що наведені напрями залежать від чинників, що характеризують стан та функціонування будівельної сфери, враховуючи міжнародний досвід. Тому актуальність статті полягає у необхідності дослідження напрямів та особливостей функціонування будівельної сфери на основі міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами функціонування будівельної сфери, дослідженням особливостей її розвитку займалися такі вчені, як: К.А. Мамонов [1; 9], О.М. Непомнящий [2], Н.А. Петрищенко [4], Д.О. Пруненко [5; 9], О.В. Стукаленко [6], Ю.О. Тараруєв [7], Є.А. Тарасевич [8], В.А. Величко [9] та інші [3]. Поряд із цим залишаються невирішеними питання щодо розроблення механізмів управління будівельними підприємствами, що забезпечують їхній розвиток з урахуванням сучасного міжнародного досвіду.

Формування цілей статті. Метою дослідження є визначення напрямів та особливостей функціонування підприємств будівельної сфери з огляду на міжнародний досвід. Досягнення поставленої мети лежить у площині вирішення таких завдань:

- проаналізувати стан та динаміку функціонування будівельної сфери європейських та інших країн;
- визначення напрямів розвитку будівельних підприємств з огляду на міжнародний досвід.

Виклад основного матеріалу. Функціонування будівельних підприємств визначається основними показниками, які здійснюють свою діяльність у міжнародному середовищі. Динаміка індексу будівельного виробництва країн Європейського Союзу свідчить про

його зростання загалом по країнах. Такий результат отриманий завдяки зростанню індексу будівельного виробництва у таких країнах, як Чехія, Данія, Німеччина, Іспанія, Хорватія, Угорщина, Польща, Словенія, Фінляндія, Швеція, Велика Британія. Отже, можна дійти висновку про зростання ефективності функціонування будівельної сфери. Аналогічну динаміку демонстрував індекс будівельного виробництва у країнах Європейського Союзу. У результаті аналізу визначено зростання індексу будівельних робіт у 2019 р. порівняно з 2013 і 2015 рр. загалом у країнах Європейського Союзу. Таку позитивну динаміку зумовлювало збільшення цього показника у таких країнах, як Бельгія, Угорщина, Велика Британія. Слід зазначити, що у більшості країн в одному або декількох періодах спостерігалось зниження індексу будівельних робіт.

Слід відзначити зниження рівня інформаційного забезпечення щодо кількості дозволів на будівництво. Загалом спостерігається їхнє зростання усього в країнах Європейського Союзу. Цьому сприяло збільшення індексу кількості дозволів на будівництво у Бельгії, Німеччині, Греції, Іспанії, Кіпрі, Угорщині, Португалії. Гальмувало цей процес зниження індексу у Франції, Румунії, Фінляндії, Швеції, Норвегії, Північній Македонії.

Визначено зростання індексу вартості будівництва у країнах Європейського Союзу та інших країнах, таких як Ірландія, Іспанія, Італія, Литва, Нідерланди, Австрія, Польща, Португалія, Фінляндія, Норвегія, Туреччина. Слід зазначити, що зниження рівня інформаційного забезпечення щодо вартості будівництва негативно впливає на обґрунтованість прийнятих управлінських рішень.

На основі дослідження визначено зростання цін на матеріали в будівництві майже у всіх країнах, окрім Греції. Відсутнє інформаційне забезпечення щодо Ірландії, Польщі. Частково не отримано інформації про ціни на матеріали щодо Греції, Іспанії, Італії, Нідерландів, Португалії, Великої Британії, Норвегії, Туреччини. Слід зазначити, що рівень зайнятості країн Європейського

Союзу у будівництві у 2019 р. характеризувався зростанням, окрім Північної Македонії. Це свідчить про поживлення активності у будівельному секторі, розширення можливостей використання робочого капіталу та його зміцнення. У всіх досліджених країнах Європейського Союзу, окрім Ісландії, де відсутня інформація, у 2019 р. порівняно з 2015 р. спостерігається зростання рівня заробітної плати у будівництві. Це свідчить про збільшення можливостей щодо забезпечення робочої сили та її зацікавленості у результатах праці.

Динаміка обсягів оборотів коштів щодо розвитку будівельних проектів у країнах Європейського Союзу та інших країнах за 2009–2018 рр. свідчить про їх зростання у більшості країн. Слід відзначити зниження інформаційно-аналітичного забезпечення щодо обсягів оборотів коштів у сфері розроблення та реалізації будівельних проектів.

Обсяг вартості продукції щодо розвитку будівельних проектів у країнах Європейського Союзу та інших країнах за 2009–2018 рр. зростав у Бельгії, Чехії, Данії, Німеччині, Ірландії, Франції, Латвії, Литві, Люксембурзі, Угорщині, Мальті, Австрії, Польщі, Румунії, Фінляндії, Швеції, Новій Британії, Норвегії. Поряд із цим гальмувало цей процес зниження вартості у таких країнах, як Болгарія, Греція, Іспанія, Хорватія, Італія, Кіпр, Нідерланди, Португалія, Словенія, Словаччина.

У деяких країнах відсутня інформація про формування та динаміку вартості продукції щодо розвитку будівельних проектів у країнах Європейського Союзу та інших країнах за 2009–2018 рр.

Динаміка обсягів валової вартості щодо розвитку будівельних проектів за 2009–2018 рр. у країнах Європейського Союзу та інших країнах свідчить про низький рівень інформаційно-аналітичного забезпечення, що негативно впливає на рівень прийняття управлінських рішень, формування та використання корпоративної репутації для забезпечення розвитку будівельних проектів.

Динаміка обсягів доданої вартості щодо розвитку будівельних проектів за 2009–2018 рр. по країнах Європейського Союзу та інших країнах також підтверджує висновок про низький рівень інформаційно-аналітичного забезпечення.

У результаті дослідження обсягу обороту коштів щодо будівництва житлових і нежитлових будівель за 2009–2018 рр. у країнах Європейського Союзу та інших країнах визначені неоднозначні тенденції. Зокрема, спостерігається його зростання в таких країнах, як Бельгія, Данія, Німеччина, Ірландія, Франція, Латвія, Литва, Люксембург, Угорщина, Мальта, Нідерланди, Австрія, Румунія, Словаччина, Фінляндія, Швеція, Нова Британія, Норвегія. Поряд із цим у деяких країнах відбувається зниження обсягу обороту коштів щодо будівництва житлових і нежитлових будівель за 2009–2018 рр. (Болгарія, Чехія, Греція, Іспанія, Хорватія, Італія, Кіпр, Польща, Португалія, Словенія).

На зниження інформаційно-аналітичного забезпечення щодо визначеного показника вплинула відсутність інформації в Естонії, Ісландії, Ліхтенштейні, Швейцарії, Північній Македонії, Сербії, Туреччині, Боснії та Герцеговині.

Динаміка вартості продукції щодо будівництва житлових і нежитлових будівель за 2009–2018 рр. у країнах Європейського Союзу та інших країнах свідчить

про різноспрямованість її формування. Зокрема, зростання вартості продукції щодо будівництва житлових і нежитлових будівель за досліджений період спостерігалось у таких країнах, як Бельгія, Данія, Німеччина, Ірландія, Франція, Латвія, Литва, Люксембург, Угорщина, Мальта, Нідерланди, Австрія, Польща, Румунія, Словаччина, Фінляндія, Швеція, Нова Британія, Норвегія. Зниженням вартості продукції щодо будівництва житлових і нежитлових будівель за 2009–2018 рр. відзначалися Болгарія, Чехія, Греція, Іспанія, Хорватія, Італія, Кіпр, Португалія, Словенія.

У деяких країнах спостерігається відсутність інформаційного забезпечення щодо формування вартості будівництва житлових і нежитлових будівель за досліджений період.

Показник валового прибутку щодо будівництва житлових і нежитлових будівель за 2009–2018 рр. у країнах Європейського Союзу та інших країнах свідчить про низький рівень інформаційного забезпечення, що знижує ефективність та обґрунтованість прийняття управлінських рішень.

Динаміка та значення показників доданої вартості щодо будівництва житлових і нежитлових будівель за 2009–2018 рр. у країнах Європейського Союзу та інших країнах свідчить про низький рівень інформаційного забезпечення, особливо у частині відсутності його значень у 2018 р. (у кожній країні) та інформації за окремі роки в Ірландії, Мальті, Ісландії, Ліхтенштейні, Швейцарії, Північній Македонії, Сербії, Туреччині, Боснії та Герцеговині.

Висновки. У результаті дослідження визначені неоднозначні тенденції у сфері функціонування будівельної сфери у країнах Європейського Союзу та інших країнах. Зокрема, слід вказати на зростання вартості об'єктів будівництва, їхньої прибутковості. Проте визначені проблемні аспекти щодо формування та використання інформаційного забезпечення будівельної сфери, функціонування будівельних підприємств, напрямів розроблення та реалізації проектних організацій. Це негативно впливає на розвиток будівельної сфери, на рівень прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Тому, як і на вітчизняних підприємствах, виникає необхідність застосування сучасних механізмів забезпечення їхнього розвитку у контексті формування та реалізації соціальної корпоративної відповідальності.

Визначені напрями та особливості функціонування будівельної сфери, з огляду на міжнародний досвід, дали змогу встановити, що:

- будівництво є каталізатором розвитку економіки держави, на нього впливають внутрішні і зовнішні економічні фактори;
- контурами функціонування будівельного сектору в економіці країн ЄС та інших країн є зростання витрат на здійснення будівництва та збільшення рівня його виробництва;
- визначено зниження рівня результативності функціонування підприємств будівельної сфери.

Визначені такі напрями забезпечення розвитку будівельних підприємств з огляду на міжнародний досвід, як:

- лібералізація чинного законодавства та зниження необґрунтованих контролюючих функцій з боку державних інституцій;

- забезпечення результативності діяльності будівельних підприємств;
- підвищення ефективності взаємодії із групами стейкхолдерів;
- визначення можливостей застосування сучасних інструментів для забезпечення управління будівельними підприємствами;
- формування кількісного підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень шляхом розро-

блення та застосування сучасних методів інтегральної оцінки;

- забезпечення зростання рівня інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування будівельних підприємств;

- розроблення механізмів формування та використання сучасних інструментів забезпечення розвитку будівельних підприємств, застосовуючи напрями створення та застосування корпоративної соціальної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Мамонов К.А. Стейкхолдерна стратегія вартісно-орієнтованого управління капіталом бренду будівельних корпоративних підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Харків, 2013. 557 с.
2. Непомнящий О.М. Децентралізація державного регулювання будівельної діяльності: закордонний досвід для України. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/4/04.pdf> (дата звернення: 18.03.2020).
3. Особливості господарської діяльності будівельних галузей та їх вплив на побудову бухгалтерського обліку. URL: <http://ua.textreferat.com/referat-2927-1.html> (дата звернення: 20.03.2020).
4. Петрищенко Н.А. Аналіз стану будівельної діяльності у регіонах України. *Економіка: реалії часу*. С. 192–197. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No4/192-197.pdf> (дата звернення: 20.03.2020).
5. Пруненко Д.О. Аналіз трансформаційних процесів, що відбуваються на будівельних підприємствах. *Achievements of world science: proceedings of VIII International scientific conference*. Morrisville, 2017. С. 29–32.
6. Стукаленко О.В. Місце саморегулювних організацій у системі регулятивних органів у будівельній галузі. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 7. С. 159–166.
7. Тараруєв Ю.О. Удосконалення механізму оцінки інтелектуальних активів будівельних підприємств : автореф. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2008. 21 с.
8. Тарасевич Е.А. Интеллектуальный капитал строительной организации в обеспечении ее конкурентоспособности. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/intellektualnyy-kapital-stroitelnoy-organizatsii-v-obespechenii-ee-konkurentosposobnosti> (дата звернення: 19.03.2020).
9. Prunenکو D.A., Velychko V.A., Mamonov K.A. Status and direction of Ukrainian enterprises transformation. *East European Scientific Journal*. Warsaw, Poland. 2017. № 3(19). Part 3. P. 85–88.

References:

1. Mamonov K.A. (2013) *Steykholderna stratehiia vartisno-orientovanoho upravlinnia kapitalom brendu budivelnnykh korporatyvnykh pidpriemstv* [Stakeholder strategy of value-oriented brand capital management of construction corporate enterprises] (PhD Thesis), Kharkiv: O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.
2. Nepomniashchyi O.M. Detsentralizatsiia derzhavnoho rehuliuвання budivelnnoi diialnosti: zakordonnyi dosvid dlia Ukrainy [Decentralization of state regulation of construction activities: foreign experience for Ukraine]. Available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/4/04.pdf> (accessed 18 March 2020).
3. Osoblyvosti hospodarskoi diialnosti budivelnnykh haluzei ta yikh vplyv na pobudovu bukhgalterskoho obliku [Features of economic activity of construction industries and their influence on the construction of accounting]. Available at: <http://ua.textreferat.com/referat-2927-1.html> (accessed 20 March 2020).
4. Petryshchenko N.A. Analiz stanu budivelnnoi diialnosti u rehionakh Ukrainy [Analysis of construction activities in the regions of Ukraine]. *Ekonomika: realii chasu*, pp. 192–197. Available at: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No4/192-197.pdf> (accessed 20 March 2020).
5. Prunenکو D.O. (2017) Analiz transformatsiinykh protsesiv, shcho vidbuvaiutsia na budivelnnykh pidpriemstvakh [Analysis of the transformation processes taking place at construction enterprises]. *Achievements of world science: proceedings of VIII International scientific conference*. Morrisville, pp. 29–32.
6. Stukalenko O.V. (2016) Mistse samorehulivnykh orhanizatsii u systemi rehuliatyvnykh orhaniv u budivelnii haluzi [Place of self-regulatory organizations in the system of regulatory bodies in the construction industry]. *Visnyk Pivdennoho rehionalnoho tsentru Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*, № 7, pp. 159–166.
7. Tararuiiev Yu.O. (2008) Udoskonallennia mekhanizmu otsinky intellektualnykh aktyviv budivelnnykh pidpriemstv [Improving the valuation mechanism of intellectual assets of construction enterprises] (PhD Thesis), Kharkiv: O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.
8. Tarasevich E.A. Intellektualnyi kapital stroitelnoi organizatsii v obespechenii ee konkurentosposobnosti [Intellectual capital of a construction organization in ensuring its competitiveness]. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/v/intellektualnyy-kapital-stroitelnoy-organizatsii-v-obespechenii-ee-konkurentosposobnosti> (accessed 19 March 2020).
9. Prunenکو D.A., Velychko V.A., Mamonov K.A. (2017) Status and direction of Ukrainian enterprises transformation. *East European Scientific Journal*. Warsaw, Poland. № 3(19). Part 3. P. 85–88.